

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Jak se neztratit na cestě přeshraničního insolvenčního řízení: vedlejší a místní insolvenční řízení

Pojmy vedlejšího a místního insolvenčního řízení jsou pevně spjaty s konáním přeshraničního insolvenčního řízení. Jejich úpravu bychom našli v rámci přímo aplikovatelného nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení (tzv. Recast Insolvency Regulation). Tento předpis si klade za cíl zajistit účinné a efektivní vymáhání pohledávek v přeshraničních insolvenčních řízeních a podpořit spolupráci mezi insolvenčními soudy a insolvenčními správci jednotlivých členských států.

Na rozdíl od hlavního insolvenčního řízení, které se koná na území státu, kde jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka (tzv. COMI z anglického *Centre of Main Interests*), se vedlejší a potažmo místní insolvenční řízení mohou konat na území státu, kde se nachází dlužníkova provozovna ve smyslu nařízení. Při posuzování existence COMI či provozovny na území členského státu je vždy nezbytné vzít v potaz všechny relevantní skutečnosti konkrétního posuzovaného případu. U podnikajících právnických osob je založena vyvratitelná domněnka situování COMI v místě sídla.

Oproti hlavnímu insolvenčnímu řízení se vedlejší a místní insolvenční řízení nevztahují na veškerý majetek dlužníka. Jejich účinky jsou omezeny pouze na majetek, který se nachází v daném členském státě, ve kterém se takové řízení vede.

Rozdíl mezi vedlejšími a místními insolvenčními řízením zjednodušeně spočívá ve fázi, ve které je takové řízení zahájeno vůči hlavnímu insolvenčnímu řízení. Pokud následuje po zahájení hlavního insolvenčního řízení, jedná se o vedlejší insolvenční řízení. Pokud jsou splněny podmínky pro vedení vedlejšího insolvenčního řízení ještě před zahájením hlavního insolvenčního řízení, takové insolvenční řízení se nazývá místním insolvenčním řízením.

Existence provozovny jako předpoklad pro zahájení vedlejšího a místního insolvenčního řízení

Podmínkou pro zahájení vedlejšího i místního insolvenčního řízení je existence provozovny na území členského státu, ve kterém je takové řízení zahajováno. Provozovna ve smyslu insolvenčního nařízení je přitom specifický a autonomní pojem (rozdílný např. od pobočky či organizační složky ve smyslu českého práva). Podle insolvenčního nařízení se provozovnou rozumí „*jakékoli provozní místo, kde dlužník vykonává nebo po dobu tří měsíců před podáním návrhu na zahájení hlavního insolvenčního řízení vykonával nikoli přechodnou hospodářskou činnost za pomoci lidských zdrojů a majetku*“.

Provozovna tak představuje faktický koncept a pro její existenci není požadován zápis do žádného rejstříku. Neformální posuzování pojmu provozovny bylo rovněž potvrzeno i řadou soudních rozhodnutí v evropské judikatuře. Historicky tak byla za místo provozovny považována např. i kancelář s jednou sekretářkou, prodejna nebo výstavba lovecké chaty za účelem podpory lovecké turistiky. Za provozovnu byl považován i byt, který dlužník z jiného státu trvale pronajímal, kvůli čemuž si zajistil i pravidelné uklízení služby.

Všechny uvedené případy nicméně splňovaly základní znaky provozovny:

- existence provozního místa dlužníka;
- provozovna nepředstavovala pouze přechodnou hospodářskou činnost dlužníka;
- na provozu se podílely lidské zdroje a
- na území členského státu, kde se nacházela provozovna, byl přítomen majetek dlužníka.

Z výše uvedeného je zřejmé, že pouhá existence majetkové hodnoty (např. bankovního účtu) provozovnu nezakládá a teprve existence dalších prvků dodává požadovanou minimální míru organizace a stability. Jednotlivé znaky zároveň musejí být objektivně zjistitelné třetími osobami (stejně jako samotné místo COMI dlužníka). Z vlastní definice provozovny, i z výše uvedených příkladů z dosavadní evropské judikatury, je v tomto ohledu patrné, že základním účelem těchto druhů řízení je ochrana místních věřitelů dlužníka a při posuzování existence provozovny by tak vždy měla být jejich názoru věnována zvýšená pozornost.

Zahájení vedlejšího insolvenčního řízení

Jak vyplývá z hlavních cílů insolvenčního nařízení, smyslem vedlejšího řízení je především účinná správa majetkové podstaty dlužníka na území, kde se majetek dlužníka reálně nachází, a uspokojení pohledávek jeho místních věřitelů. Pokud je tedy založena existence provozovny, návrh na zahájení vedlejšího řízení může vedle insolvenčního správce v hlavním insolvenčním řízení podat také jakákoli jiná osoba nebo orgán oprávněný podat insolvenční návrh podle práva členského státu, na jehož území je zahájení vedlejšího insolvenčního řízení navrhováno.

Co se týče přihlašování pohledávek, každý věřitel má právo přihlásit jakoukoliv pohledávku v jakémkoliv insolvenčním řízení vedeném s příslušným dlužníkem. Zpeněžování majetku, nebo případná restrukturalizace dlužníka poté probíhají v koordinaci s insolvenčním správcem v hlavním insolvenčním řízení – tomu přísluší i několik pravomocí, které zajišťují rozhodující úlohu hlavního insolvenčního řízení. Insolvenční správce v hlavním insolvenčním řízení může například navrhnout restrukturalizační plán, vyrovnání nebo požádat o pozastavení zpeněžování majetku ve vedlejším insolvenčním řízení.

V zájmu nezahájení insolvenčního řízení obsahuje insolvenční nařízení i možnost tzv. příslibu. Učinění příslibu spočívá v tom, že se insolvenční správce v hlavním insolvenčním řízení při rozdělování majetku nebo výtěžku z jeho zpeněžení zaváže dodržet práva místních věřitelů a pořadí jejich pohledávek, které by měli podle vnitrostátního práva, pokud by bylo zahájeno vedlejší insolvenční řízení. Učinění příslibu nicméně musí být schváleno kvalifikovanou většinou místních věřitelů. I v tomto ohledu se tak odráží základní princip inklinující k zahájení vedlejšího řízení, kterým je především uspokojení zájmů dotčených místních věřitelů.

Zahájení místního insolvenčního řízení

Jak již bylo řečeno výše, na rozdíl od vedlejšího insolvenčního řízení, které navazuje na hlavní insolvenční řízení, je místní insolvenční řízení možné zahájit ještě před zahájením hlavního insolvenčního řízení. Dle insolvenčního nařízení je však zapotřebí splnit některou z následujících podmínek:

- v době zahájení místního insolvenčního řízení musí existovat právní překážky pro zahájení hlavního insolvenčního řízení v členském státě, kde se nachází COMI dlužníka, nebo

- návrh na jeho zahájení podává buď (i) věřitel, jehož pohledávky vůči dlužníkovi vznikly v souvislosti s provozem provozovny dlužníka, nebo (ii) oprávněný veřejný orgán.

Pohledávky, které souvisí s provozem provozovny, jsou zpravidla takové, které vznikly na území členského státu, ve kterém se provozovna nachází. Zpravidla se tak může jednat o pohledávky správce daně, pracovní právní nároky a rovněž i pohledávky vyplývající z úvěrů poskytnutých na bankovní účet situovaný ve stejném členském státě jako provozovna, či kde předmět zajištění tvoří majetek nacházející se v takovém členském státě.

Cílem místního řízení je ochrana oprávněných zájmů místních věřitelů a v tomto směru by měla být aktivní legitimace místního věřitele posuzována dle našeho názoru spíše extenzivně. Pro úplnost je nutné rovněž zdůraznit, že je-li v některý moment v průběhu místního insolvenčního řízení zahájeno hlavní insolvenční řízení, stává se místní insolvenční řízení vedlejším insolvenčním řízením.

Přeshraniční insolvenční řízení jako cesta pro efektivní uspokojení věřitelů

Konec koronavirové pandemie je stále v nedohlednu a reálné ekonomické dopady budou s největší pravděpodobností o to dlouhodobější. Lze tedy očekávat, že přeshraniční insolvenční řízení se před tuzemskými soudy stane stále skloňovanějším pojmem.

Evropské insolvenční nařízení věnující se přeshraničnímu insolvenčnímu řízení přitom není nijak kryptickým předpisem - ať už se jedná o hlavní, vedlejší, nebo místní insolvenční řízení - důraz je vždy kladen především na ochranu oprávněných zájmů věřitelů a na jejich vlastní vůli.

V případě, že je pro potřeby věřitelů nutné uvažovat o zahájení vedlejšího insolvenčního řízení, obsahuje insolvenční nařízení potřebné principy vzájemné koordinace a spolupráce mezi insolvenčními soudy a insolvenčními správci příslušných členských států. Jsou to totiž insolvenční soudy domovského státu každého věřitele, které jsou schopny nejefektivnější správy pohledávek těchto věřitelů a dohledu nad rozdělováním majetku nacházejícím se v daném státě.

Petr Sprinz
counsel

Jiří Rahm
advokát

Martin Štípa,
koncipient

[Allen & Overy \(Czech Republic\) LLP, organizační složka](#)

V Celnici 1031/4
110 00 Praha 1

Tel.: +420 222 107 111

Fax: +420 222 107 107

e-mail: receptip@allenovery.com

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva - právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti - jaké přinesla změny?](#)
- [Přelomové rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci subrogačního regresu výstavce finanční záruky](#)
- [Výkladové obtíže § 66 odst. 1 ZOK](#)